

УДК 796.011.3:796.062:376:2

Скрипка І. М.

ORCID 0000-0002-4446-2122

Кандидат наук з фізичного виховання та спорту,
доцент Сумського державного педагогічного
університету імені А. С. Макаренка
(Суми, Україна) E-mail: iraskripka1986@gmail.com

Ворона В. В.

ORCID 0000-0003-4958-3019

Кандидат наук з фізичного виховання та спорту,
доцент Сумського державного педагогічного
університету імені А. С. Макаренка
(Суми, Україна) E-mail: vitaplusik@ukr.net

ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ В ЗАКЛАДАХ СИСТЕМИ «ІНВАСПОРТ» СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

У статті здійснено аналіз видів спорту інвалідів, які культивуються у закладах системи «Інваспорт» міста Суми та Сумської області. Представлено характеристику кількості зарахованих дітей з інвалідністю, осіб з інвалідністю за окремими нозологічними групами до груп відділень з видів спорту інвалідів Сумського регіонального центру з фізичної культури і спорту інвалідів «Інваспорт» та Сумської обласної дитячо-юнацької спортивної школи інвалідів «Інваспорт». Проведено аналіз нормативних документів та чинних положень з організації спортивної діяльності осіб з інвалідністю у системі закладів «Інваспорт» та виявлено найбільш популярні види спорту в Сумській області серед категорій осіб з інвалідністю.

***Мета** – вивчити умови організації спортивної діяльності осіб з інвалідністю у системі закладів «Інваспорт» Сумської області та визначити їх кількісний склад за окремою нозологічною групою та видом спорту.*

***Методологія наукового дослідження** включала теоретичний аналіз та узагальнення даних літературних джерел, нормативних документів і досвіду передової практики параолімпійського спорту; педагогічні та соціологічні методи (спостереження, бесіди).*

***Наукова новизна** полягає в дослідженні кількості осіб з інвалідністю у групах з видів спорту інвалідів Сумської області та обґрунтуванні умов їх зарахування до закладів системи «Інваспорт».*

***Висновки.** У результаті аналізу літературних джерел підтверджено, що саме залучення осіб з інвалідністю (у тому числі і дітей з інвалідністю), дітей з особливими освітніми потребами допомагає їм сприйняти себе, як особистість, яка може досягти успіхів не зважаючи на свої фізичні вади. Визначено, що суттєва допомога у підтримці даної категорії населення нашої країни здійснюється закладами системи «Інваспорт». Вони надають можливість особам з особливими потребами розвиватись як фізично, так і психологічно у процесі занять спортом. Викладені результати дозволяють сформулювати загальний висновок про те, що улюблений вид спорту серед дітей з інвалідністю Сумської області – легка атлетика, а серед осіб з інвалідністю – настільний теніс.*

***Ключові слова:** дитина з особливими освітніми потребами, особи з інвалідністю, діти з інвалідністю, заклади системи «Інваспорт».*

Постановка проблеми. Проблема інвалідності – це проблема світового масштабу, яка існує в усіх країнах незалежно від рівня їх економічного розвитку [8]. І. М. Скрипка, М. Б. Чхайло, 2020 визначають, що існує необхідність за рахунок оптимальної організації рухової активності осіб з інвалідністю, дітей з особливими освітніми потребами (дітей з ООП), у тому числі дітей з інвалідністю, не лише ліквідувати недоліки в розвитку їх рухової сфери, але й підвищити рівень їх фізичного розвитку та підготовленості, що сприятиме їхній подальшій спортивній спеціалізації. Кількість дітей, яких відносять до категорії дітей з ООП в Україні та світі, з кожним роком зростає, тому проблема їх спеціальної освіти, створення

особливих умов життя в цілому та отримання освіти, оптимізації фізкультурно-спортивної роботи та створення цілісної системи підготовки у спорті вищих досягнень, що сприяла б розвитку видів спорту, в яких спортсмени з інвалідністю можуть досягти високих результатів потребує ґрунтовного аналізу глибокого вивчення та розв'язання [18].

Аналіз літератури [8, 15, 18] вказує, що не лише спільне навчання справляє позитивний ефект на психофізичний розвиток дитини з ООП, у тому числі дітей з інвалідністю, заняття спортом та фізичною культурою оздоровчої, оздоровчо-реабілітаційної спрямованості викликає суттєві зміни у розвитку всіх функціональних систем організму [8, 17], психологічному стані [1] та рівні їх фізичної підготовленості [9]. Так, згідно з чинним законодавством [18], у дитячо-юнацьких спортивних школах (ДЮСШ) можуть відкриватися відділення для дітей з інвалідністю для занять видами спорту інвалідів, визнаних в Україні, що є необхідним для подальшої їх спортивної спеціалізації та спортивної підготовки в обраному виді спорту інвалідів.

І. М. Скрипка, М. Б. Чхайло, І. М. Кравченко, В. В. Гладов, В. О. Лапицький вказують [17], що створена широка мережа центрів компенсаційного типу, де здійснюється спортивна підготовка осіб з інвалідністю, задовольняються їхні потреби у спортивному удосконаленні, соціальній допомозі, корекції та підготовці до інтеграції в суспільство. Останні зміни, прийняті в Українському законодавстві, вказують на актуальність та необхідність залучення даної категорії людей до занять спортом, тому вважаємо за необхідне зробити аналіз кількості осіб з інвалідністю, зарахованих до груп відділень з видів спорту інвалідів у закладах системи «Інваспорт» Сумської області.

Мета дослідження – вивчити умови організації спортивної діяльності осіб з інвалідністю у системі закладів «Інваспорт» Сумської області та визначити їх кількісний склад за окремою нозологічною групою та видом спорту.

Завдання дослідження

1. Аналіз наукової та методичної літератури з проблеми дослідження та чинних положень, міжнародних нормативно-правових документів з питань проблем інвалідності.

2. Визначити основні дефініції понять «Діти з ООП», «Дитина з інвалідністю», «Особа з особливими потребами» «Особа з інвалідністю».

3. Визначити види спорту, які культивуються в області для дітей з ООП та осіб з інвалідністю.

Методологія дослідження. У даному дослідженні були застосовані такі методи дослідження: методи теоретичного аналізу й узагальнення даних науково-методичної літератури та нормативних документів; педагогічне спостереження. Аналіз програм та нормативних документів здійснювали на базі Сумського регіонального центру з фізичної культури і спорту інвалідів «Інваспорт» (СРЦ «Інваспорт») та Сумської обласної дитячо-юнацької спортивної школи інвалідів «Інваспорт» (СОДЮСШ «Інваспорт»).

Наукова новизна полягає у дослідженні кількості осіб з інвалідністю у групах з видів спорту інвалідів Сумської області та обґрунтуванні умов їх зарахування до закладів системи «Інваспорт».

Результати дослідження та їх обговорення. Відомо, що підготовка кваліфікованих спортсменів-паралімпійців є однією з актуальних проблем у теорії та практиці спорту. Аналіз спортивних досягнень паралімпійців є актуальним питанням, яке потребує вивчення з метою підтвердження даних про те, що спорт та фізичне виховання допомагає дорослим та дітям з особливими потребами сприйняти себе як особистість, яка може досягти успіхів, незважаючи на свої фізичні вади [17]. Фахівці з фізичної культури та спорту [2; 6; 9] вказують на нагальну потребу у підвищенні соціальної інтеграції осіб з інвалідністю, дітей з ООП, у тому числі і дітей з інвалідністю, засобами спорту та фізичної культури. За даними Г. М. Бойко [2], функціонування паралімпійського спорту в Україні передбачає надання особам із інвалідністю фізкультурно-освітньої допомоги, яка виражається у формуванні системи спеціальних фізкультурно-спортивних знань, рухових умінь і навичок та розвитку специфічних властивостей психіки для досягнення достатнього рівня спортивної підготовки до навчально-тренувальної й змагальної діяльності.

За даними фахівців [1; 2], потреба в інноваційних дефініціях знаменує зміну розуміння інвалідності. Так, згідно із Законом України «Про освіту» [11] особа з особливими освітніми потребами – це особа, яка потребує додаткової постійної чи тимчасової підтримки в освітньому процесі з метою забезпечення її права на освіту. Особа з інвалідністю є особа зі стійким розладом функцій організму, що при взаємодії із зовнішнім середовищем може призводити до обмеження її життєдіяльності, внаслідок чого держава зобов'язана створити умови для реалізації нею прав нарівні з іншими громадянами та забезпечити її соціальний захист [4]. Згідно з конвенцією ООН, до осіб з інвалідністю належать особи зі стійкими фізичними, психічними, інтелектуальними або сенсорними порушеннями, які при взаємодії з різними бар'єрами можуть заважати їхній повній та ефективній участі в житті суспільства нарівні з іншими [9].

Для залучення дітей з ООП, осіб з інвалідністю згідно з наказом Міністерства молоді та спорту [14] у дитячо-юнацьких спортивних школах відкрито відділення для дітей з інвалідністю для занять

видами спорту осіб з інвалідністю, що визнані в Україні. За даними Р. Ю. Свічкара, О. А. Димар [15], в Україні, незважаючи на високі результати спортсменів з інвалідністю, існують проблеми, які впливають на бажання людей з особливими потребами займатися спортом. Саме тому, для вирішення цього питання з метою побудови алгоритму дій щодо залучення дітей з ООП та осіб з інвалідністю до занять спортом було проведено аналіз нормативних документів та чинних положень щодо організації спортивної підготовки визначеної категорії осіб у системі закладів «Інваспорт» Сумської області та міста Суми.

Аналіз нормативних документів засвідчив, що з метою сприяння розвитку фізичної культури і спорту серед осіб з інвалідністю, їхньої всебічної реабілітації в суспільстві та формуванні здорового способу життя в місті Суми з 1 січня 2017 року розпочав свою роботу Комунальний заклад Сумської обласної ради «Сумська обласна дитячо-юнацька спортивна школа інвалідів «Інваспорт» [13] Визначено, що з переліку всіх видів спорту інвалідів, в закладі СОДЮСШ інвалідів «Інваспорт» культивуються такі: легка атлетика, теніс настільний, лижні перегони, плавання, бадмінтон. Усього до занять спортом залучено 132 дитини з інвалідністю (табл. 1).

Таблиця 1

**Кількість дітей з інвалідністю, зарахованих до груп відділень
з видів спорту інвалідів СОДЮСШ «Інваспорт» у 2019-2020 році**

Види спорту	Вади (нозології)	Кількість дітей
Легка атлетика	ураження опорно-рухового апарату	40
	вади розумового і фізичного розвитку	40
Плавання	ураження опорно-рухового апарату	28
Теніс настільний	вади слуху	8
Лижні перегони	вади слуху	8
Бадмінтон	вади слуху	8
Всього		132

Філії школи працюють в семи містах області – Лебедин, Ахтирка, Ромни, с. Косівщина на базі Косівщинської спеціальної загальноосвітньої школи-інтернат Сумського району. Заняття проводяться в спортзалах та на спортивних об'єктах освітніх закладів міста. Для зарахування дітей з інвалідністю в закладах системи «Інваспорт», а також ДЮСШ, де є відділення (спортсмени) з видів спорту інвалідів необхідно надати, по-перше, медичну довідку про стан здоров'я від лікарів-спеціалістів (довідка МСЕК з визначеною нозологією); по-друге, з метою виключення патологічних відхилень з боку серцево-судинної системи (ССС) та визначення максимального рівня фізичного навантаження необхідно мати довідку з ЕКГ-дослідження (кардіограму).

Навчально-тренувальна та спортивна робота ДЮСШ проводиться за освітніми програмами з видів спорту, що затверджуються Мінмолодьспортом. Основними формами навчально-тренувальної роботи є групові навчально-тренувальні заняття, тренування за індивідуальними планами, виховні заходи, медико-відновлювальні заходи, навчально-тренувальні збори, практика суддівства спортивних змагань. Аналіз кількості зарахованих дітей з ООП в групи відділень з видів спорту встановив, що відсоток дітей в групі легкої атлетики значно більший, ніж в інших групах – 60,6% від всієї кількості вихованців СОДЮСШ «Інваспорт» (табл. 1).

Проблеми фізичної культури і спорту інвалідів в Україні початку ХХІ ст. вирішує суспільна організація Український центр фізичної культури інвалідів «Інваспорт» (створена у 1993 році), Центр інвалідного спорту «Інваспорт» є структурою, що об'єднує обласні відділення, спеціалізовані дитячо-юнацькі спортивні школи, спеціалізовані відділення підготовки спортивного резерву, фізкультурно-оздоровчі клуби, міські та регіональні центри [8].

Центри Інваспорту зараховують до навчально-тренувальних груп з видів спорту осіб з інвалідністю після досягнення ними 18 річного віку; але також необхідно вказати, що вікові обмеження в ДЮСШ «Інваспорт» та інших закладах системи «Інваспорт» не поширюються на вихованців, які, досягнувши 18 річного віку, мають позитивну динаміку показників фізичної та спортивної підготовленості та високі спортивні результати (за погодженням з регіональними центрами з фізичної культури і спорту інвалідів «Інваспорт»), та на вихованців, які входять до складу національних збірних команд України з видів спорту інвалідів [7].

Після аналізу річного звіту щодо діяльності СЦР «Інваспорт» визначено, що найбільш популярними видами спорту серед осіб з інвалідністю в Сумській області є настільний теніс – 0,23% та футбол – 13% відповідно. Третє місце в рейтингу видів спорту СЦР «Інваспорт» серед осіб з інвалідністю посідає пауерліфтинг – 11,8% від загальної кількості спортсменів закладу (див. табл. 2).

**Кількість осіб з інвалідністю зарахованих до груп відділень
з видів спорту інвалідів у СРЦ «Інваспорт» у 2019-2020 році**

Види спорту	Вади (нозології)	Кількість осіб
Теніс настільний	вади слуху	19
	ураження опорно-рухового апарату	28
Футбол	вади слуху	20
	ураження опорно-рухового апарату	8
Пауерліфтинг	ураження опорно-рухового апарату	24
Легка атлетика	ураження опорно-рухового апарату	17
	вади розумового і фізичного розвитку	6
Пляжний волейбол	вади слуху	20
Лижні перегони	вади слуху	18
	ураження опорно-рухового апарату	1
Шахи	вади зору	6
	ураження опорно-рухового апарату	6
Стрільба пульова	вади слуху	9
Армспорт	ураження опорно-рухового апарату	8
Футзал	вади зору	6
Дзюдо	вади слуху	4
Боротьба греко-римська	вади слуху	3
Всього		203

Висновки. Результати дослідження вказують на те, що одним зі шляхів толерантності, рівності та взаємоповаги до інвалідів є спорт. Основними напрямками діяльності закладів системи «Інваспорт» є здійснення заходів з метою розвитку в Україні спорту вищих досягнень серед осіб з інвалідністю, а також фізкультурно-спортивної реабілітації осіб з інвалідністю. Особлива увага фахівців закладів «Інваспорт» у Сумській області приділяється вирішенню питання соціальної і фізичної реабілітації осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю засобами фізичного виховання та спорту з метою відновлення їхнього здоров'я, а також залучення їх до спорту вищих досягнень, що на сьогодні є актуальним. Викладені результати дозволяють сформулювати загальний висновок про те, що улюбленим видом спорту серед дітей з інвалідністю Сумської області є легка атлетика, а серед осіб з інвалідністю – настільний теніс.

References

- Ашиток Н. Інвалідність як соціально-педагогічна проблема. *Молодь і ринок : наук.-пед. журн. Дрогоб. держ. пед. ун-т ім. І. Франка.*, 2012. № 9. 27–30.
Ashytok, N. (2012). Invalidnist yak sotsialno-pedahohichna prbolema [Disability as a socio-pedagogical problem]. *Molod i rynok : nauk.-ped. zhurn. Drohob. derzh. ped. un-t im. I. Franka.* – Youth & market : scientific and pedagogical journal / Drohob. state ped. Univ. I. Franko, 9. 27–30.
- Бойко Г.М. Психолого-педагогічний супровід спортивної діяльності осіб із порушеннями психофізичного розвитку в паралімпійському спорті : автореферат дисертації на здобуття наукового ступеню доктора педагогічних наук: 13.00.03. Київ : Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, 2012. 42 с.
Boiko, H. M. (2012). Psykholoho-pedahohichniy suprovud sportyvnoi diialnosti osib iz porushenniamy psykhofizychnoho rozvytku v paralimpiiskomu sporti [Psychological and pedagogical support of sports activities of persons with disorders of psychophysical development in Paralympic sports]. *Extended abstract of doctor's thesis.* Kyiv, Ukraine : M. P. Dragomanov National Pedagogical University.
- Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання забезпечення подальшого розвитку спорту осіб з інвалідністю в Україні та їх фізкультурно-спортивної реабілітації»: прийнятий 30 листопада 2016 р. № 943. *Офіційний вісник України.* 2016. №101 30 грудня. С 316. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1463082>
Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Deiaki pytannia zabezpechennia podalshoho rozvytku sportu osib z invalidnistiu v Ukraini ta yikh fizkulturno-sportyvnoi reabilitatsii»: pryiniaty 30 lystopada 2016 r. # 943.[Some issues of ensuring the further development of sports for people with disabilities in Ukraine and their physical culture and sports rehabilitation]. (2016, 30 Desember). *Ofitsiyni visnyk Ukrainy – Official Gazette of Ukraine*, 111, 316. Retrieved from URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1463082>
- Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України»: прийнятий 19 грудня 2018 року №2249-VIII. *Офіційний вісник України 2018. №9. 30 січня. С. 7.* URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1472193>

- Zakon Ukrainy «Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy»: pryiniaty 19 hrudnia 2018 roku #2249-VIII. [Law of Ukraine On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine from December 19, 2018 №2249-VIII] (2018, January 30) *Ofitsiyni visnyk Ukrainy – Official Gazette of Ukraine*, 30. P. 7. Retrieved from URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/l472193_10
5. Закон України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні»: прийнятий 6 жовтня 2005 року № 2961-IV 19. *Офіційний вісник України. 2005. №44. 16 листопада. С. 15.* URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/l185508>
Zakon Ukrainy «Pro rehabilitatsiiu osib z invalidnistiu v Ukraini»: pryiniaty 6 zhovtnia 2005 roku # 2961-IV 19. [Law of Ukraine On Rehabilitation of Persons with Disabilities in Ukraine from 6 October, 2005 № 2961-IV] (2005, November 16) *Ofitsiyni visnyk Ukrainy– Official Gazette of Ukraine*, 44, 15. Retrieved from URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/l18550>
6. Івахненко А. А. Корекція і розвиток психомоторної функції глухих дітей молодшого шкільного віку засобами рухливих ігор. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : зб. наук. пр. / за ред. Єрмакова С. С. Харків : ХДАДМ (ХХІІ), 2013. № 3. 66–68.*
Ivakhnenko, A. A. (2013). Korektsiia i rozvytok psykhomotornoi funktsii hlukhykh ditei molodshoho shkilnoho viku zasobamy rukhlyvykh ihor [Correction and development of psychomotor function of deaf children of primary school age by means of mobile games]. *Pedahohika, psykhohohiia ta medyko-biolohichni problemy fizychnoho vykhovannia i sportu – Pedagogy, psychology and medical and biological problems of physical education and sports : collection of scientific works / Ed. Yermakov S. S. Kharkiv : KhDADM (KhKhPI), 3. 66–68.*
7. Конвенція про права осіб з інвалідністю : Конвенцію ратифіковано Законом 16 грудня 2009 року № 1767-VI. *Офіційний вісник України. 2010. № 17. 19 березня. С. 93.*
Konventsiiia pro prava osib z invalidnistiu (2010, March 19). Konventsiiu ratyfikovano Zakonom 16 hrudnia 2009 roku # 1767-VI. [Convention on the Rights of Persons with Disabilities from December 13 2006, 1767-VI]. *Ofitsiyni visnyk Ukrainy – Official Gazette of Ukraine*, №17, 93. Retrieved from URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/l247976>
8. Матвеев С. Ф., Когут І. О., Гончаренко Є. В. Педагогічні засади проведення тренувальних занять зі спортсменами, які мають відхилення розумового розвитку: навчальний посібник. К.: ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2013. 122 с.
Matvieiev, S.F., Kohut, I.O., Honcharenko, Ye.V. (2013). Pedahohichni zasady provedennia trenuvalnykh zaniat zi sportsmenamy, yaki maiut vidkhylennia rozumovoho rozvytku navchalnyi posibnyk [Pedagogical principles of conducting training sessions with athletes with intellectual disabilities]. Kyiv. Ukraine: Interservis.
9. Мут'єв А. В. Розвиток рухової сфери глухих школярів засобами спортивних єдиноборств : автореферат дисертації на здобуття наукового ступеню кандидати педагогічних наук : 13.00.03. Одеса : Південноукраїнський державний педагогічний університет ім. К. Д. Ушинського, 2003. 19 с.
Mutiev, A. V. (2003). Rozvytok rukhovoї sfery hlukhykh shkoliariv zasobamy sportyvnykh yedynoborstv [Development of the motor sphere of deaf schoolchildren by means of martial arts]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Odesa, Ukraine: K.D. Ushinsky South Ukrainian State Pedagogical University.
10. Плошинська А. А., Крюкова Ю. О. Паралімпійський спорт як соціальне явище. *Актуальні проблеми фізичного виховання та спорту в сучасних умовах: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. Дніпро : Вид-во «Нова Ідеологія». 2017, 130–137.*
Ploshynska, A. A. Kriukova, Yu. O. (2017). Paralimpiisky sport yak sotsialne yavysheche. [Paralympic sport as a social phenomenon] *Aktualni problemy fizychnoho vykhovannia ta sportu v suchasnykh umovakh – Actual problems of physical education and sports in modern conditions: Proceedings of the All-Ukrainian scientific-practical conference. Dnipro : Vyd-vo «Nova Ideolohiia». 130-137.*
11. Закон України «Про освіту»: прийнятий 05 вересня 2017 року № 2145- VIII. *Голос України. 2017. № 178-179. 27 вересня. С. 10–22.*
Zakon Ukrainy «Pro osvitu»: pryiniaty 05 veresnia 2017 roku # 2145- VIII. [Law of Ukraine On Education from September 5 2017, № 2145- VIII]. *Holos Ukrainy – Voice of Ukraine*, 178-179, 10–22.
12. Закон України Про внесення змін до законів України «Про підтримку олімпійського, паралімпійського руху та спорту вищих досягнень в Україні» та «Про фізичну культуру і спорт»: прийнятий 28 лютого 2018 року № 2307-VIII. *Офіційний вісник України. 2018. №16. 20 квітня. С. 5.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/l473921>.
Zakon Ukrainy «Pro vnesennia zmin do zakoniv Ukrainy «Pro pidtrymku olimpiiskoho, paralimpiiskoho rukhu ta sportu vyshchykh dosiahnen v Ukraini» ta «Pro fizychnu kulturu i sport»: pryiniaty 28 liutoho 2018 roku # 2307-VIII. [Law of Ukraine On Amendments to the Laws of Ukraine «On Support of the Olympic, Paralympic Movement and Sports of Excellence in Ukraine» and «On Physical Culture and Sports»: from February 28 2018, № 2307-VIII]. *Ofitsiyni visnyk Ukrainy – Official Gazette of Ukraine*, №16, 5. Retrieved from URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/l473921>.

13. Рішення сесії Сумської обласної ради «Про утворення комунального закладу Сумської обласної ради «Сумська обласна дитячо-юнацька спортивна школа інвалідів «Інваспорт»: рішення 07.10.2016 року. URL : <https://sorada.gov.ua>
Rishennia sesii Sumskoi oblasnoi rady «Pro utvorennia komunalnoho zakladu Sumskoi oblasnoi rady «Sumska oblasna dytiacha-yunatska sportyvna shkola invalidiv «Invasport»»: rishennia 07.10.2016 roku [The decision of session of the Sumy regional council About formation of municipal institution of the Sumy regional council «Sumy regional children's and youth sports school of invalids «Invasport» from 7.10.2016 roku]. Retrieved from URL : <https://sorada.gov.ua>
14. Наказ Міністерства молоді та спорту «Про організацію навчально-тренувальної роботи дитячо-юнацьких спортивних шкіл»: прийнятий 17 січня 2015 № 67. *Офіційний вісник України*. 2015. №12. 20 лютого. С 250. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1438434>
Nakaz Ministerstva molodi ta sportu «Pro orhanizatsiiu navchalno-trenuvalnoi roboty dytiacho-yunatskykh sportyvnykh shkyl»: pryiniaty 17 sichnia 2015 # 67. [Order of the Ministry of Youth and Sports On the organization of educational and training work of children's and youth sports schools from January 17, 2015, # 67]. *Ofitsiynyy visnyk Ukrainy – Official Gazette of Ukraine*, 12, 250. Retrieved from URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1438434>.
15. Свічка Р. Ю. Димар О. А. Інклюзивне тренування у фехтуванні як засіб зміни відношення до осіб з обмеженими можливостями. Теорія та методика фізичного виховання. 2015. № 3. С. 47–52.
Svichkar, R. Yu. Dymar, O. A. (2015). Inklusyivne trenuvannya u fektuvanni yak zasib zminy vidnoshennia do osib z obmezhenymy mozhlyvostiamy. [Inclusive fencing training as a means of changing attitudes towards people with disabilities]. *Teoriia ta metodyka fizychnoho vykhovannia. – Theory and methods of physical education*, 3, 47–52.
16. Скрипка І. М. Чхайло М. Б. Особливості використання засобів боротьби дзюдо в загальноосвітніх спеціальних школах-інтернатах для дітей з вадами слуху. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. праць / За ред. О. В. Тимошенка. К. 2020. № 3 К (123) С. 394–399.*
Skrypka, I. M. Chkhailo, M. B. (2015). Osoblyvosti vykorystannia zasobiv borotby dziudo v zahalnoosvitnikh spetsialnykh shkolakh-internatakh dlia ditei z vadamy slukhu. [Features of the use of anti-judo in special boarding schools for children with hearing impairments] *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Serii 15 : Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoi kultury (fizychna kultura i sport) – Scientific journal of NPU named after MP Drahomanov. Series 15: Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports) scientific works collection / red. O. V. Tymoshenko. 3 K (123). 394–399.*
17. Скрипка І. М. Чхайло М. Б., Кравченко І. М., Гладов В. В., Лапицький В. О. Фізичне виховання та спорт, як засіб інтеграції людей з особливими потребами в повноцінне суспільне життя та аналіз їх спортивних досягнень. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*. 2020. №VII 223 (37) Feb. 59–63.
Skrypka, I. M., Chkhailo, M. B., Kravchenko, I. M., Hladov, V. V., Lapytskyi, V. O. (2020). Fizyчне vykhovannia ta sport, yak zasib intehratsii liudei z osoblyvymy potrebamy v povnotsinne suspilne zhyttia ta analiz yikh sportyvnykh dosiahnen [Physical education and sports as a means of integrating people with special needs into a full social life and analysis of their sports achievements]. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*, 223 VII (37), 59–63.
18. Шишлова І. О. Оздоровча фізична культура та спорт у підвищенні емоційного тону учасників процесу соціальної адаптації дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної освіти. Збірник наукових праць. 2019. Харків: ХДАФК. 214–222.
Shyshlova, I. O. (2019). Ozdorovcha fizychna kultura ta sport u pidvyshchenni emotsiinoho tonu uchasykiv protsesu sotsialnoi adaptatsii ditei z osoblyvymy osvitimy potrebamy v umovakh inkluzyvnoi osvity [Health-improving physical culture and sports in the raised emotional tone of participants of process of social adaptation of children with special educational needs in the conditions of inclusive education]. Collection of scientific works. Kharkiv: KhDAFK, 214–222.
19. Чхайло М. Б. Кравченко І. М., Гладов В. В. Удосконалення технічної підготовки футболістів збірної команди України з вадами зору. *Електронний науковий журнал «Спортивні ігри»*. 2018. № 4 (10). 51–59.
Chkhailo, M. B. Kravchenko, I. M., Hladov, V. V. (2018). Udokonalennia tekhnichnoi pidhotovky futbolistiv zbirnoi komandy Ukrainy z vadamy zoru. [Improving the technical training of football players of the national team of Ukraine with visual impairments]. *Elektroni naukovyi zhurnal «Sportyvni hry»*. – *Electronic scientific journal «Sports Games»*, 4 (10). 51–59.
20. Inclusion in Action. *Special Olympics*. Retrieved from URL: <http://www.specialolympics.org/Default.aspx?LangType=1049>

Скряпка І.

ORCID 0000-0002-4446-2122

PhD in Physical Education and Sports,
Senior Lecturer
of Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko
(Sumy, Ukraine) E-mail: iraskripka1986@gmail.com

Ворона В.

ORCID 0000-0003-4958-3019

PhD in Physical Education and Sports,
Senior Lecturer
of Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko
(Sumy, Ukraine) E-mail: vitaplusik@ukr.net

ORGANIZATION OF WORK IN INVASPORT SYSTEMS OF SUMY REGION

The article analyses the sports of the disabled, which are cultivated in the institutions of the system «Invasport» of the city of Sumy and Sumy region. The characteristic of the number of enrolled children with disabilities, persons with disabilities by separate nosological groups to the groups of sports departments of the disabled of the Sports Center «Invasport» and Sumy Regional Children's and Youth Sports School for the Disabled «Invasport» is presented. The analysis of normative documents and current provisions on the organization of sports activities of persons with disabilities in the system of institutions «Invasport» and identified the most popular sports in the Sumy region among the categories of persons with disabilities.

***The aim** is to study the conditions of organization of sports activities of persons with disabilities in the system of institutions «Invasport» of Sumy region and to determine their quantitative composition by a separate nosological groups and kinds of sport.*

***The research methodology** included theoretical analysis and generalization of data from literature sources, normative documents and experience of best practice in Paralympic sports; pedagogical and sociological methods (observations, conversations).*

***The scientific novelty** lies in the study of the number of people with disabilities in groups of sports for the disabled of Sumy region and substantiation of the conditions of their enrolment into the institutions of the system «Invasport».*

***Conclusions.** The analysis of the literature confirms that it is the involvement of people with disabilities (including children with disabilities), children with special educational needs helps them to perceive themselves as a person who can achieve success despite their physical disabilities. It is determined that significant assistance in supporting this category of the population of our country is provided by the institutions of the «Invasport» system. They provide an opportunity for people with special needs to develop both physically and psychologically in the process of doing sports. These results allow us to form a general conclusion that the favourite sport among children with special educational needs in the Sumy region – athletics, and among people with disabilities – table tennis.*

***Key words:** child with special educational needs, persons with disabilities, athletes with disabilities, institutions of the «Invasport» system.*

Стаття надійшла до редакції 17.10.2020 р.

Рецензент: доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор **О. А. Томенко**